

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Naar het Deensch van Carl Hansen door D. Logeman.

Titel | Title:

Het sneeuwkllokje, Galanthus : Eenige bijzonderheden over sneeuwkllokjes

Udgivet år og sted | Publication time and place:

[Ghent], 1899

Fysiske størrelse | Physical extent:

18 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

26-67

1904 to 1976

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022046293

(Overgedrukt uit het *Botanisch Jaarboek*, uitgegeven door het *Kruid-*
kundig Genootschap Dodonaea, te Gent. Elfde Jaargang, 1899.)

HET SNEEUWKLOKJE. GALANTHUS.

Eenige bijzonderheden over sneeuwklokjes.

Naar het Deensch van CARL HANSEN te Kopenhagen

vertaald door D. Logeman.

Het sneeuwklokje is reeds in de 16^e eeuw, misschien zelfs reeds vroeger, van uit Zuid-Europa en West-Azië naar Noord-Europa overgebracht. Nu wordt het tot in het noorden van Noorwegen, ja zelfs in Ysland aangetroffen, zoowel gekweekt in tuinen en parken als in 't wild. En ik geloof dat men met gerustheid zeggen kan dat 't een *overal* geliefd plantje is. Het feit alleen al, dat 't sneeuwklokje bloeit als andere bloemen nog ver te zoeken zijn, brengt er 't noodige toe bij om het bloempje bij zijn verschijnen hartelijk te verwelkomen. Daarbij het onbesmette wit, het dikwijls nog gure jaargetij waarin het klokje zijn intrede doet, dit alles zijn factoren om het lief te krijgen en te verlangen naar zijn bloei. Linnaeus, de groote bloemenkoning, kweekte het aan in zijn tuin in Hammarbij bij Upsala. Bijna al de zeldzame planten, die tijdens het leven van den grooten botanicus door hem werden aangekweekt, zijn verdwenen; maar het sneeuwklokje is nog daar om ons aan den grooten meester te herinneren.

In Engeland treft men het sneeuwklokje onder verschillende namen aan o. a.: *candlemas-bells* (onder *candlemas* verstaan wij Maria Lichtmis, 2 Februari) ook *purification flowers* en *fair-maids* of *fair-maids of February*. De oorsprong van de twee laatste benamingen heet de volgende te zijn: In vroeger tijd was het algemeen er dan nu een legende te knopen of een bloem te wijden aan ieder van de vroeger zoo talrijke kerkelijke feestelijkheden. Het wordt verteld

dat het sneeuwkllokje zich voor 't eerst vertoonde toen Maria het kind Jezus meenam naar den tempel van Jerusalem en de verjaardag hiervan den 2ⁿ Februari wordt er ter harer eere feestgevierd en haar beeld wordt in de kerken met de witte bloemen gesierd, terwijl « *fairs-maids* » jonge maagden in processie kransen van sneeuwkllokjes naar de kerk brengen.

In Zwitserland heet het bloempje « *Amselblümli* » omdat het in bloei staat als de *Amsel* (meerle) begint te zingen. Het heet in den mond van 't volk overigens ook: *Schneetröpfli* en *Schneeglöckli* (sneeuwkllokje en sneeuwkllokje).

In Duitschland en Oostenrijk heeft het in den loop der tijden zeer beteekenisvolle namen verkregen als daar zijn: « *Schneeflocken*, *Schneeglöckchen*, *Schneebümchen*, *Jungfern in Hemd* en andere (sneeuwvlók, sneeuwkllokje, sneeuwbloempje, jonkvrouw in 't hemd). In Duitschland is 't in vele plaatsen een zeer geliefd bloempje en wordt beschouwd als een vriendelijk symbool van jeudige liefde, reinheid van zeden, enz. Ook in Vlaanderen komt het sneeuwkllokje onder zeer verschillende, eigenaardige namen voor. Wij later er hier eenige volgen. De algemeene, vlaamsche naam is sneeuwkllokje of wintermelkbloem; verder treffen wij aan: *juffrouwkens* te Killaar, *lichtmisbloem* te Assche en omstreken, *Sint-Antonius'loem* te Vollezele, *snottebel* te Exaerde en Saffelaere, *spysche Duivelkes* te Kortrijk, *vastenavondzotjes* te Lokeren, *vastenavondmuts* te Nieuwekerke, *winterzotten* te Hoogstraten, *zomerzotten* te Hauwaart, *zwaluweikens* te Steenockerzeel en andere. (Zoo vertelt ons de heer E. Paque.)

In Noord-Nederland vindt men evenzoo verschillende namen voor het sneeuwkllokje. In Dr Oudemans Flora van Nederland, vinden wij de volgende benamingen opgetee-

kend: *vastenavondzotje*, *naakt-mannetje*, *naakt-naarsje*.

De geslachtenaam *Galanthus* is gevormd van de twee grieksche woorden « *Gala* » melk en *anthos* een bloem. Af en toe verwart men 't plantje met de Dorothealelie de zoo heerlijk riekende *Leucojum vernum*.

De volgende legende vertelt het ontstaan van het sneeuwkllokje: Eva zat treurig terneer op de onvruchtbare, koude aarde en weende bij de herinnering aan al de heerlijke bloemen van het verloren paradijs.

Plots naderde haar een engel uit het paradijs en trachtte haar te troosten. Sinds het bedrijven der eerste zonde bloeide er in Eden geen enkele bloem meer, maar het sneeuwde zonder ophouden, en de engel blies naar een der vele, fijne, witte vlokken die terstond ter aarde viel als een schoone, kleine bloem.

En overal waar de engelvleugelen de aarde hadden beroerd schoten een menigte van die witte bloemjes op. De engel had zijn roeping vervuld, want getroost door het aanschouwen van die reine bloemenpracht die aan Eva's mogeweende oogen nu schooner scheen dan alle bloemen van het verloren paradijs, ontlook er nieuwe hoop in Eva's hart.

Dat de bloem door de sneeuw heen opschiet is algemeen bekend. Hier wijst o. a. de Fransche naam: *perce-neige* op. In Frankrijk vinden wij ook de namen: *clochette d'hiver*, *niéole*, *gallant d'hiver*, *pucelle* en wijzend op de witte kleur « *blanchette du printemps* ». In Italie is de meest bekende naam *primatica* naar aanleiding van het vroeg verschijnen der klokjes, terwijl de Spaanjaarden het bloempje met den naam van *campanula blanca* (witte klokkenbloem) bestempelen.

Enkele streken bijv. Devonshire in Engeland beschouwen het sneeuwkllokje als een symbool van de dood, daar men meent dat het veel van een in 't wit gekleed lijk heeft, en

men wacht zich daarom wel ook maar een enkel bloempje aan iemand aan te bieden. Daarentegen wordt 't in andere plaatsen van Engeland met een geheel ander oog aangezien, waar men het klokje dikwijls gebruikt voor verschillende grappen op Sint-Valentynsdag 14 Februari, een uitgekozen datum tot het verzenden van brieven, gedichten en geschenken meestal van grappigen aard. Het behoeft niet gezegd te worden dat de poezie in dergelijke gedichten meestal veel te wenschen overlaat en niet in vergelijking kan treden met bijv. de door Burns en Tennyson aan het sneeuwlokje gewijdde regelen! Behalve aan de maagd Maria wijdde men later het bloempje aan alle maagden en vooral aan haar die zich in een klooster terugtrokken. Een feit is het dat het sneeuwlokje altijd in grooten getale in kloostertuinen werd aangetroffen. Velen willen eene overeenstemming vinden tusschen het bescheiden, kleine bloempje met zijn neerhangend, wit kopje, en het eentonig, stil leven der kloosterbewoonsters met hun veel door gebed gebogen hoofden. Tot nu toe zag men zelden anders dan witte sneeuwklommen. Een legende vertelt ons hoe dit komt: Toen in de dagen der schepping alles kleuren gekregen had, de hemel blauw, de wolken grijs, de aarde bruin en de bloemen allerlei kleuren kwam de sneeuw tot God den Heer en zeide klagend dat er voor haar geen kleur meer over was. De Schepper zei haar zich tot de bloemen te wenden en zich daar een kleur uit te kiezen en die tot de hare te maken met toestemming der bloemen. En de sneeuw wendde zich het eerst tot de roos, maar die was niet gezind iets van haar mooie, roode kleur af te staan. De sneeuw trok zich treurig terug en durfde niet meer vragen, maar onderwijl hoorde zij het sneeuwlokje zeggen dat als haar bescheiden kleur van eenigen dienst kon zijn, dat die dan tot haar beschikking stond. Sedert dien tijd heerscht er een intieme vriendschap tusschen de sneeuw

en het klokje. De sneeuw bedekt en beschermt de aarde om het plantje en geeft het vocht en de kracht om uit te spruiten. En in landen waar veel sneeuw valt is 't een 't algemeen geloof, of bijgeloof, dat 't bloempje niet volmaakt is voordat zijn vriend de sneeuw het omhelsd heeft.

Al naar 't klimaat verschijnt het sneeuwvlokje vroeger of later, maar eenmaal in bloei zijnde bloeit het dagen ja weken. De vorm van de bloem is er op ingericht dat insecten zullen kunnen meehelpen tot de bestuiving. Zoo vroeg in 't jaar zijn de bijen gewoonlijk nog niet te voorschijn gekomen, het schijnt een klein vliegje te zijn dat het klokje indringt en het stuifmeel meevoert. Het bloempje is zoo gevormd dat het vliegje bij zijn bezoek noodzakelijk stooten moet tegen de helmknopjes die het « klokje doen luiden » d. w. z. in beweging brengen waardoor het stuifmeel dat de vlieg meevoert zich loslaat.

Met weinig andere bloemen is er in den laatsten tijd zooveel moeite gedaan om haar bloeitijd te vervroegen als met de sneeuwvlok, maar om zoo te zeggen zijn alle pogingen vergeefs geweest. Zoowel de gewone als de dubbele soort leent zich veel minder goed tot « forceeren » dan dit met vele andere bolgewassen het geval is.

Men heeft o. a. beproefd het plantje tegen Kerstmis te doen bloeien, en inderdaad vertoonden zich op den gewenschten tijd eenige bloemen maar deze waren nooit normaal en verdwenen even spoelig als zij zich vertoonden. Wel heeft men eenige planten gevonden die er zich be'er toe leenden dan andere, maar veel heeft men toch niet gewonnen. Vooral met de Europeesche soorten is 't vrijwel nuttelooze moeite, uitgezonderd met eenige plantjes die in 't wild in Griekenland voorkomen. Deze komen vroeger tot normalen bloei gewoonlijk voor nieuwjaar. Ook de West-Aziatische soorten bloeien meer tegen dien tijd. Dit is o. a. 't geval met de in vele tijdschriften beschreven schoone *Galanthus Cilicicus*. Deze

werd in 1897 uit Klein-Azië in Engeland ingevoerd en werd afgebeeld en beschreven in « *the Gardener's Chronicle* » in de « *Garten* » flora enz. en in 1898 werd er ook over gesproken in de « *Gartnertidende* » in de Deensche « *Havebrugstidende* » enz.

In Augustus 1898 legde ik eenige uit Azië ingevoerde bollen deels in bloempotten in de kamer deels in een bloemenkas onder een afdak buiten, en ziet op beide plaatsen vertoonden zich een maand later de schoonste bloemen. Dat was wel iets bijzonders in een geheel zomersche omgeving deze winterbloem te zien opgroeien! Zij bloeide gelijk met *Pelargonien*, *Tropaeolum*, *Nyctarinia*, *Heliotropen*, *Petunia*, *Verbena*, *Cheiranthus*, *Matthiola* en andere. Onze gewone *Galanthus Nivalis* wordt o. a. in 't Deensch (in 't Vlaamsch trouwens eveneens zooals wij boven zagen, want 't Vlaamsche « *Zomerzot* » beduidt niets anders) ook « *Sommergjaek* » genaamd, maar misschien konden wij dien naam nu met meer recht toepassen op de *Galanthus Cilicicus*. In hoever deze laatste geschikt is tot cultuur in tuinen is nog niet bekend, daar zij te nieuw is. Misschien is deze soort niet zoo duurzaam en niet zoo gewillig om ieder jaar weer op nieuw te bloeien, maar wij zouden er in ieder geval genoeg van kunnen hebben gedurende eenigen tijd en misschien zou zij geacclimatiseerd kunnen worden.

De sneeuwklokken die voor Kerstmis in bloei gebracht kunnen worden zullen misschien van belang zijn voor HH. bloemkweekers en wij zullen hier eenige soorten die vroeger bloeien opnoemen:

Galanthus Olgae, *Orph.* Deze werd op den berg Taygetas door den Griekschen botanicus, Professor Orphanides, gevonden en genaamd naar Koningin Olga van Griekenland naar wie zij dan ook dikwijls *Galanthus Reginae Olgae* genoemd wordt. Deze soort is nog zeer zeldzaam en kost-

baar. De bloem is geheel wit zonder de bekende groene plekken van de *G. Nivalis*.

Galanthus Rachelo werd in 1884 op den Hymettusberg door Professor Mahaffy gevonden. Zij wordt nu gewoonlijk beschouwd als een variëteit van de *G. Nivalis* welke zij gelijken in groei maar hebben smallere bladeren, die zich eerst ontwikkelen als de bloemen uit zijn. Deze soort bloeit reeds in October.

Galanthus Octobrensis Hort. Deze gelijken veel op de voorgaande, stammen af uit Albanië en kunnen reeds in October in bloei zijn.

Galanthus Corcyrensis wordt gevonden op Corfu. Zij bloeit bij Londen in December en Januari en wordt gerekend een variëteit te zijn van de *G. Nivalis* maar is kleiner en minder duurzaam. Wij treffen in de verzameling van zeldzame planten toebehoorende aan den beroemden botanicus Max Leichtlin te Baden-Baden eenige soorten aan die vroeger bloeien dan andere, in December of eerder. Een meer gebruikelijke naam voor *G. Corcyrensis* is *G. Praecox*.

Galanthus Elsäe is eveneens een vroeg bloeiende variëteit van de *G. Nivalis*. Deze komt van 't Athos gebergte in Griekenland waarvan zij in Noord-Europa werd ingevoerd een tiental jaren geleden. Zij bloeien in December, af en toe misschien ook vroeger. De bloemen zijn klein, maar allerliefst en schoon gevormd.

Dit alle zijn vroeg bloeiende sneeuwkllokken. In Nederlandsche catalogi van bolgewassen komen nog andere fijne soorten voor van enkele en dubbele sneeuwkllokken. De algemeene meening dat een sneeuwkllok wit moet zijn heeft geen recht van bestaan meer sinds men ook gekleurde aantreft. In Engeland komen een zeker soort gele sneeuwkllokken zeer in zwang. Niet meer dan 20 jaar geleden werd het eerste gele sneeuwkllokje in een ouden tuin in Northum-

berland aangetroffen waar die onder een menigte van hare witte familieleden bloeide. Deze is bijzonder mooi en draagt den naam van *Galanthus Lubescens*. Een ander geel sneeuw-klokje, dat weinige jaren geleden ook in Northumberland gevonden werd, is iets grooter dan de voorgaande en krachtiger van bloei waardoor het ook gemakkelijker verspreid zal kunnen worden. Dit is de *Galanthus Flavescens*.

Galanthus Pallidus Smith is een bleekgele, groen geteekende soort van *G. Nivalis* en bloeit wat vroeger. Ook roode sneeuw-klokjes bestaan. Ten minste zoo vertelt ons de Heer Max Leichtlin van Baden-Baden, en de bekende Engelsche schrijver A. D. Webster beweert een roode sneeuw-klok gevonden te hebben bij Llandegai in de Penrhyn bosschen in Wales.

Roode sneeuw-klokken zijn tusschen twee haakjes af en toe in 't leven geroepen om de een of andere plantenliefhebber voor den mal te houden en zijn van een roode vloeistof doortrokken die de bloem rood verft. Dit is o. a. het geval geweest met roode sneeuw-klokjes die in 1887 verscheiden malen naar een bekend Engelsch tijdschrift zijn gezonden geworden. Judson's Magenta verf en Cochenilla schijnen daar aangewend te zijn geweest. Naar onderzoekingen door mij zelf gedaan verkrijgt men door roode inkt de beste en vlugste resultaten om witte bloemen rood te verwen.

Men vindt ook verschillende soorten van groen gekleurde sneeuw-klokken. De bloemen zijn meest groen gestreept met witte randen. *Galanthus Virescens*.

De albino sneeuw-klok, een soort die minder groene plekken vertoont dan de *G. Olgea* wordt ook veelaangetroffen. Tot deze behoort o. a. de scheone *Galanthus Poculiformis Hort* die uit zaad gekweekt is door D. Melville bij Dunrobin Castle in Groot Britannie.

Een bijna geheel wit gebloemde soort is de *Galanthus*

Latifolius, *Ruprecht*. Deze groeit in 't wild op de Kaukasus tot op een hoogte van 6000 tot 8000 voet. Zij is goed te onderscheiden door haar groote, breede bladeren en kleine witte bloemen. Gewoonlijk genaamd *Galanthus Redoutei*. *Galanthus L. Major* eene nieuwere soort heeft grootere bloemen.

Enkele sneeuwklommen bloeien later dan de gewone *G. Nivalis* en zijn dubbele variëteiten dit is o. a. 't geval met de volgende interessante en schoone soorten: *G. Elwesii*, *Hook*. Deze werd 't eerst ontdekt door Balansa in 1854 maar niet voor 1874 ingevoerd door H. J. Elwes, de bekende schrijver van een groot werk over lelies. Deze soort is afkomstig uit de nabijheid van Smyrna. Er zijn verschillende andere schoone soorten uit voortgekomen.

G. Graecus, *Orph.* lijkt eenigszins op de voorgaande, en is afkomstig van 't eiland Chios, waar hij gevonden werd op den berg Pelinos op 3000 tot 4000 voet hoogte.

G. Fosteri *Baker* uit Amasia in Klein Azië is een plant die zich onder verschillende vormen vertoont, en die door sommige plantenkenners wordt aangezien als een hybride tusschen de *G. Latifolius* en de *G. Elwesii*. Deze werd in 1889 in Noord-Europa ingevoerd.

G. Plicatus, *Bieb.* hoort thuis in de Krim en in de Kaukasus, en is zelfs al bloeit hij niet, licht te herkennen aan zijn tot een halven el lange gevouwen bladeren. Ook sneeuwklommen met meerdere bloemen aan één stengel zijn soms wel hier en daar gevonden, maar zijn toch zeer zeldzaam. De *G. Cathcartiae* is zulk een variëteit van de *G. Nivalis* met tweelingbloemen. Deze werd gevonden in Schotland tusschen gewone sneeuwklommen.

G. Sharlockii, *Gaspary*, is een andere duidelijk te onderscheiden variëteit der *G. Nivalis* en heeft meestal een in tweeën gespleten stengel. Deze werd in 't wild aangetroffen in West-Pruissen.

In boeken en catalogi worden nog veel andere, mooie en interessante soorten van sneeuwkokken aangegeven bijv. :

G. Nivalis Serotinus klein maar schoon.

G. N. Caucasicus, groot en laatbloeiend.

G. N. Caspicus een variëteit aan de voorgaande.

G. Grandis een schoone soort *G Nivalis* en gelijk 't meest op den *G. N. Caucasicus*.

G. Imperati Bert komt uit Italie, en wordt beschouwd als een bijzonder groote *G. Nivalis*.

G Major. Ruprecht is een groot bloemige soort der *G. Nivalis*.

G. Melvillei, hort is een variëteit der *G. Nivalis*, groeit laag en heeft groote bloemen.

G. Nivalo-plicatus « Valentine » is een schoone hybride.

G. Van Houtlei is een zeer schoone variëteit der *G. Nivalis* en gelijk eenigzins den *G. Nivalis Caucasicus*.

G Umbrensis, hort is afkomstig uit Italie. Deze bloeit iets vroeger dan de *G. Nivalis*, maar is teerder.

De cultuur van het sneeuwklokje is zeer gemakkelijk zelfs voor den meest ongeoeffenden bloemkweeker. Als er een plant is die weinig zorgen vereischt dan is het wel deze en men zou haast kunnen zeggen dat des te minder zorg men er aan besteedt des te beter zij groeit. Zij kan een harde behandeling weerstaan en verdraagt 't bijv. uitstekend dat men haar verplaatst terwijl zij in vollen bloei is.

Als de aarde haar maar eenigszins past en niet al te vet of niet al te droog is. Gewoonlijk gedyt zij het best op een zanderige, mergelhoudende bodem. Trouweus het feit dat wij haar in 't wild aantreffen tusschen dicht kreupelhout en op weilanden toont ons wel dat zij met weinig tevreden is. In kreupelbosch en tusschen struikgewas bloeit de sneeuwklok zelfs bizonder rijkelijk, ook al hebben de struiken overal hun wortels uitgespreid. En dat wij haar aantreffen op

weilanden en vooral in het gras bewijst ons dat zij minder dan eenig andere bloeiende plant haar burens in den weg staat. Bovendien verschaft het bloempje evenals het viooltje een deel van het jaar aan velen een belangrijke tak van bestaan, doordat het een geliefd plantje geworden is; en men zou denken dat men het daarom in voldoende, grooten getale zou aantreffen, en toch is dit niet het geval. Vooral uit Duitschland, inzonderheid uit Silizië worden vele van deze geliefde bloemen ingevoerd. (Wij spreken hier geheel uit een Deensch oogpunt, als er gesproken wordt van *hier* en *wij* dient niet uit het oog verloren dat *Denemarken* en *Denen* bedoeld wordt.) Iets vroeger dan onze eigen sneeuw klokken komen deze meer zuidelijke bloempjes in den handel, een feit dat in 't vervolg met de meerdere kennis die men verkrijgt over 't kweeken der plant, niet meer zou moeten voorkomen. Trouwens niet altijd zijn de Duitsche sneeuw klokken vroeger uit dan de onze. De echte harde, continentale winters in Midden-Europa teisteren vaak de plantjes, terwijl een milde winter in ons klimaat ze juist vroeger in bloei doen gaan. En dat in noordelijker gewesten de plant niet in den regel later bloeit vertellen ons vele Engelsche tijdschriften waarin vermeld wordt dat de Schotsche sneeuw klokken dikwijls op de bloemenmarkten in Londen te koop aangeboden worden voor dat nog de Engelsche bloemen uit zijn. In den zachten winter van 1899, hadden wij in Denemarken reeds in Februari sneeuw klokken; soms op bijzonder geschikten bodem zelfs reeds in de eerste helft dier maand, maar nooit of zelden vroeger.

Maar in lange, strenge winters zooals in 1888 zag men niet voor eind April en begin Mei het geliefde bloempje in bloei. De bloeitijd grijpt dus gewoonlijk plaats in de tijdsruimte gelegen tusschen deze twee uitersten. Prof. Schübeler geeft ons in zijn viridarium eenige zeer belangrijke

mededeelingen over een vroeg voorjaar en het vroeg in bloei komen der planten in Christiania. O. a. zien wij uit aantekeningen die meer dan een menschen leeftijd lang gemaakt zijn door het astronomisch observatorium dat het Christianiafjord af en toe reeds 22 Maart geheel ijs-vrij was, terwijl in andere jaren dit niet voor 10 Mei plaats greep. Sneeuw-klokken bloeiden daar toen gemiddeld 4-8 April alzoo later dan hier in 't land.

Het is een algemeene ondervinding dat de sneeuw klok vroeger bloeit waar zij onder struiken of onder de boomen of in 't algemeen tegen de wind beschut is. In alle tuinen zou men dus om zoo te zeggen geschikte plaatsen vinden om het plantje te kweken en waar men het nu in 't geheel niet aantreft zou het weinig moeite kosten het weldra met duizende te kunnen tellen. Door dat men haar ongestoord in weilanden vond bloeien is men er toe gekomen haar in tuinen o. a. in den tuin van onze Tuinbouwschool in grasperken te kweken. En zij is daar volstrekt niet misplaatst want 't is een oud grasperk met vaste grassoorten enz. In sommige tuinen plant zij zich zoo verbazend voort dat men 't als onkruid beschouwt, maar in den regel voldoet 't vooral in de schaduwrijkste hoekjes van een tuin goed. In een Engelsch tijdschrift beweert men zelfs dat de sneeuw klok het best groeit en dat het zaad het eerst rijp wordt daar waar de plant in het gras of onder de schaduw der boomen staat. Men geeft voorbeelden van bloemen die op die plaatsen 12-16 duimen hoog werden en op een plaats die beschaduwd werd door een enkele appelboom zou men in één winter voor 20 ponden sterling bloemen geplukt hebben!

Het is op vele plaatsen bewezen dat de plant het best gedijdt als men haar niet verplant. De gewone enkele sneeuw klok en de dubbele zijn in dit opzicht verschillend. De dubbele soorten kunnen uitstekend een enkele en zelfs een

herhaalde verplanting ondergaan. Trouwens zonder verplanting en deeling kan men ze niet voortplanten. Waar de enkele sneeuw klokken goed gedijen, gedijt ook de dubbele, maar het tegen vergestelde is niet altijd waar. Men beweert zelfs dat hier en daar enkele sneeuw klokken mislukten, hetgeen evenwel niet verhinderde dat op dezelfde plaats dubbele onder oogenschijnlijk dezelfde omstandigheden tot bloei kwamen, — terwijl daarbij nog de enkele te niet gingen door paddestoelen veroorzaakt door te groote droogte der aarde of door een andere onverklaarbare reden.

Het is een niet geheel ongemeene bewering dat de meeste sneeuw klokken langzamerhand dubbel worden, zooals men op vele plaatsen heeft willen bewijzen. Op sommige plaatsen is het in alle gevallen een feit dat de dubbele de duurzaamste zijn.

Maar er zijn ook gevallen waar de enkele het meeste weerstandsvermogen hebben. Zoo vertelt men bijv. dat in Dunrobin Castle (Engeland) de in grasperken en de in schaduw gekweekte enkele bloemen veel beter gelukken dan de dubbele. De sneeuw klokken beslaan daar een oppervlakte van meer dan 3 Acres (1 Acre = 10.270 □ ellen). In geheel Groot-Brittannië legt men er zich op toe om een zoo groot mogelijke hoeveelheid sneeuw klokken te verkrijgen. Hier en daar kweken zoowel boer als eigenaar ze in tuinen en velden om de bollen te verkoopen, na een paar jaar zoekt men dan de grootste uit en de kleinere worden weer gekweekt tot zij ook de gewenschte grootte hebben.

Hier en daar in Engeland gebruikt men een moerassig gedeelte grond voor de cultuur van sneeuw klokken en met goed gevolg. Vooral aan sneeuw klokken die dikwijls verplant worden doet een ziekte veroorzaakt door de *Poliactis galanthina* R. B. zoowel in Engeland als in noordelijker streken veel kwaad. De paddestoel schiet gewoonlijk plot-

seling te voorschijn soms direct na een sneeuwbul en heeft een nadeelige werking op bladen, bloemen en zelfs op de bol die zacht wordt en begint te rotten. In sommige tuinen werd het plantje door de ziekte aangetast zoodra het zich boven de aarde vertoonde en men beweert dat de ziekte niet verder besmettelijk is als volkomen gave, gezonde bollen zich naast en tusschen de aangetaste bollen bevinden. Verschillende middelen heeft men er al vergeefs tegen getracht aan te wenden.

Op sommige plaatsen heeft men de planten kunnen redden door ze met rust te laten op de plaats waar ze wassen en ze te overdekken met een laag zandige aarde. In het dierenrijk heeft de plant niet veel vijanden. Het scherpe, bijtende eenigszins vergiftige vocht dat zij afscheidt is haar wapen. Als de plant na eenige dagen mild, zacht weer eenige duimen boven de aarde zich verheft en het weer dan guurder wordt, schijnt zij daaronder te lijden, maar ook al kromt zich haar stengel en buigt zij haar kopje treurig ter neer is het plantje nog niet ter dood veroordeelt. De sappen die zich in de bladen bevinden dalen af naar de bol die dus als 't ware dienst doet als een soort van reservoir. Als alle sappen in de aan de koude blootgestelde bladeren verzameld bleven zou de plant verdorren. Dat de sappen later van de bol weer naar boven stijgen ziet men o. a. duidelijk als men bloeiende sneeuw klokken verplant; de bol is dan veel in omvang afgenomen en is zacht en poreus.

De voortplanting der sneeuw klokken geschiedt gewoonlijk zoo door dat men de kleine bollen van de groote scheidt of ook wel *verschillende* kleine bollen te samen aan één laat en ze te samen van de groote bol afscheidt.

Het aankweeken door middel van zaad geschiedt veel zeldzamer en toch verkrijgt men op deze wijze de schoonste variëteiten. Daarom is het zaak ook hier te lande de ontwik-

keling van het zaad nauwkeurig gade te slaan en het in tijds te verzamelen. Bij de *Galanthus Cilicicus* kan het zaad, als de bloei in de laatste zomermaanden heeft plaats gehad, niet voor het volgend voorjaar opschieten.

Ervaren sneeuwkloukkenculteurs bevelen aan om het zaad op de plant te laten zitten tot het geheel rijp is en absoluut uitgeplukt moet worden. Daarna legt men het op een schaduwrijke, luchtige plaats en zaait het na een paar weken tijds. Door ze direct in de vrije aarde uit te zaaiën krijgt men een minder goed resultaat. Men heeft dikwijls kisten gebruikt die dienen als emballage voor fransche cognac voor zaadbakken en met goed gevolg daar genoemde kisten van goed, vast hout gemaakt en niet te diep zijn. In den bodem boort men 24 gaatjes, en men zet de kist op een paar blokjes hout om de directe aanraking met de aarde te vermijden en lucht en water vrijen doorgang te verschaffen. Bovendien bedekt men ieder gaatje in den bodem met een potscherf. Men zaait het zaad in $3\frac{1}{4}$ duim diepe riggels die met zand worden opgevuld als het zaad er in gestrooid is en bedekt alles ten laatste met $1\frac{1}{4}$ duim dikke laag gezeefde aarde. Men plaatst de kas dan buiten op een plaats waar zij gedekt kan worden. Verder behoeft men er niet veel op te letten, af en toe wat water geven slechts. In het tweede jaar legt men er een nieuwe laag aarde op. De zaadplant moet in de kas blijven tot ze gereed is om te bloeien, hetgeen gewoonlijk het geval is in het vierde jaar; maar het zaad ontwikkeld zich heel ongelijkmakig, terwijl sommige bollen al tot normalen wasdom gekomen zijn, zijn andere niet grooter dan een rogge korrel. Het zaad van de *Galanthus lubescens* moet gewoonlijk vele jaren in de aarde liggen eer het tot iets komt.

Er zijn voorbeelden van dat van verschillende *Galanthus* die men tegelijk zaaide, sommige direct uitspruiten

terwijl de *G. lubescens* slechts *begon* uit te spruiten toen de andere in het vierde jaar bloeiden. Als men het zaad een winter over droog bewaart kan het licht gebeuren dat 't niet voor een jaar daarna uitspruit. De jonge zaadplanten die in het vierde jaar bloeien kunnen beschouwd worden als normaal ontwikkeld, maar niet voordat zij drie à vier malen gebloeid hebben is het mogelijk haar karakter en waarde te schatten. Er verloopen aldas verschillende jaren voordat men weet of men een gewone of wel een bijzondere soort gekweekt heeft.

Niet alle *Galanthus*-soorten blijvene ven lang goed en krachtig na verloop van jaren. De gewone *G. Nivalis* is zeer zeker een van de duurzaamste. Het zelfde kan ook vrijwel gezegd worden van de *G. Plicatus*, hoewel 't wel eens voorkwam dat schoone variëteiten plotseling uitstierven. De *G. Elwesii* gedijdt gewoonlijk niet goed in een al te vaste kleiaarde. De *G. Latifolius*, de *G. caucasicus* evenals de *G. Fosteri* houden 't meest van een eenigszins steenachtige bodem.

De ondervinding heeft geleerd dat sneeuw klokken met sterk groengekleurde bloemen rasscher en sterker groeien dan andere. De gele klokjes groeien daarentegen bijzonder langzaam en zijn moeilijk te kweeken. Dit is o. a. ook het geval met de *G. Scharlockii*, de *G. poculifomis* en de *G. lutescens*.

In de bollen van de plant onderscheidt men gemakkelijk drie verschillende soorten. De bol van de *G. nivalis* is bijna eivormig, de *G. plicatus* is meer ruitvormig of spilvormig en de *G. Elwesii* heeft meer ronde bollen. Dr. J. G. Baker geeft in zijn « *Amaryllideae* » (ook in de *Gardener's Chronicle* April 1889, p. 458) bladz. 16-18, 7 verschillende soorten en geeft daarbij de volgende verklaringen :

1. *Galanthus nivalis*. Op de Pyreneeën tot de Kauka-

sus. Ondersoorten : *G. Imperati* en *G. caucasicus*. Bloeitijd Februari en Maart.

2. *Galanthus graecus*. Orph. Op het eiland Chios en het Pellivos gebergte. Bloeitijd April.

3. *Galanthus Elwesii*, Klein Azie bij Smyrna en op 3700 voet hoogte van de Manissa bergketen. Bloeitijd Mei (soms Maart en April).

4. *Galanthus Latifolius*, Ruprecht, Kaukasus. Bloeitijd Mei.

5. *Galanthus Olgae*, Orph. Griekenland, October.

6. *Galanthus plicatus*. M B. Krim en Dobruscha gebergte. Maart-April.

7. *Galanthus Fosteri*, Baker, Amasia in de provincie Sirvas, noordelijk centraal klein Azië. April.

Wat de grootte aangaat verschillen de bollen van deze verschillende typen niet veel. De bol van de *G. nivalis* verschilt van 1/2 tot 3/4 duim in diameter, d. w. z. zoowat de grootte van een hazelnoot. De bollen van de dubbele sneeuw klok zijn gewoonlijk grooter.

De *G. plicatus* en de *G. Imperati* hebben bollen die 1 duim soms meer in diameter bedragen en gelijken veel op duiveneieren.

Door een weinig praktijk leert men gauw de verschillende soorten aan haar bollen kennen, vooral aan de kleur der bol die licht of donker geel, ofwel bruingekleurd kan zijn. Hoewel de bloeitijd der verschillende soorten niet gelijk valt is't toch mogelijk pogingen tot kruisbevruchting te beproeven. Men plant daartoe de verschillende soorten op verschillende tijden om ze gelijktijdig in bloei te krijgen. In Engeland heeft men op deze wijze het doel bereikt, en een zeer schoone *Galanthus nivola-plicatus* « *Valentine* » in het leven geroepen.

Voor bloemenliefhebbers is niets gemakkelijker dan een

cultuur van sneeuw klokken te beginnen. De bollen van de gewone sneeuw klok zijn tegen zoo billijken prijs te bekomen en vereischen zoo weinig zorg, terwijl er in vele tuinen nog plaats te over is! En ik betwijfel 't niet dat, als de nieuwere en meer zeldzame soorten sneeuw klokjes slechts meer bekend waren de plant nog over 't algemeen veel meer geliefd zou zijn dan nu reeds 't geval is. Wij zouden er de graven van onze dierbare afgestorvenen mee kunnen versieren en het oog van vrienden en bekenden mee kunnen streelen door ze meer in onze tuinen onder andere bloemen aan te kweeken (gemengd met o. a. blauwe Scilla geeft een schoon bloemperk).

